

HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTE JA/VÕI PUEETEGA ÕPILASTE OSALEMINE KUTSEHARIDUSES JA -KOOTITUSES

POLIITIKA TUTVUSTUS

Poliitika kontekst

Rahvusvahelised andmed näitavad, et puute ja hariduslike erivajadustega inimesed on tööturult ebavõrdeliselt kõrvale jäetud. Euroopa Liidu Nõukogu strateegia hariduse ja koolituse alal 2020 (ET 2020) kutsub Euroopa riike rakendama poliitika reforme, mis parandavad hariduslike tulemusi, pannes erilist rõhku kutseharidusele ja -koolitusele (VET), et suurendada hiljuti kooli lõpetanute palkamise määra ja tõsta kõrgema astme hariduse lõpetamise määra.

Kutseharidus ja -koolitus peab:

- olema õiglane ja tõhus;
- kõnetama rahvastiku kõiki osi;
- olema kvaliteetne, eeskätt selles, mis puudutab sotsiaalset kaasatust.

Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuuri liikmesriigid määrasid Euroopa tasemel peamiseks probleemiks kutsehariduse ja -koolituse. See on kooskõlas Lissaboni strateegiaga, mille võtsid vastu Euroopa Liidu haridusministrid 2000. aastal, ja ET 2020-ga.

Aastatel 2010–2012 analüüsis agentuur kutsehariduse ja -koolituse poliitikat ja praktikat 26 riigis, lähtudes hariduslike erivajaduste ja/või puuetega õpilaste seisukohast. Analüüs keskendus sellele, mis kutsehariduses ja -koolituses hariduslike erivajaduste ja/või puuetega õpilaste jaoks toimib, miks toimib ja kuidas toimib.

Projekti järeldused

Agentuuri analüüsi järeldused on välja toodud allpool.

- Projektiga tuvastati kutsehariduses ja -koolituses hariduslike erivajaduste ja/või puuetega õpilaste jaoks mitu edutegurit (mis toimib).
- Edaspidise analüüsiga tuvastati riikide vahel tugev seos – edutegurid ilmnesid sageli koos praktika edukate näidetega. Tuvastatud kombinatsioonid näitavad, miks see toimib, edutegurite vastastikune mõju aitab aga selgitada, kuidas see toimib.

- Edutegurid on jagatud nelja nii-öelda eduka praktika mustrisse. Need mustrid on omavahel seotud ja toetavad üksteist, nii et kui üritada parandada kutseharidussüsteemi toimivust, tuleb panna võrdset rõhku korraga kõigile neljale mustrile.
- Hariduslike erivajaduste ja/või puuetega õpilaste jaoks kutsehariduses ja -koolituses ning tööle siirdumises hea ja tõhus praktika on hea praktika KÕIKIDE õpilaste jaoks.
- Kutsehariduse ja -koolituse parandamine on võimalik ja seda esineb praktikas. See tuleb selgelt välja projekti analüüsist, mis põhineb 28 näitel 26 riigist ning mis näitab kõiki erinevaid lähenemisi kutseharidusele ja -koolitusele Euroopas.
- Edukas praktika eeldab kutsehariduse ja -koolituse valdkonna kõikide osapoolte kaasatust.

Soovitused

Analüüsile tuginedes sõnastas Agentuur soovitused nelja eduka praktika mustri jaoks, mis võiksid tõenäoliselt tõsta kutseharidussüsteemi efektiivsust ja hariduslike erivajaduste ja/või puuetega õpilaste siirdumist tööhõivesse.

Need mustrid keskenduvad kutsehariduse ja -koolituse osapoolte vaadetele ja põhirollidele; need osapooled on kutseharidusasutuste õppealajuhatajad/direktorid (*juhatuse muster*), õpetajad/koolitajad/tugimeeskond (*kutsehariduse ja -koolituse muster*), õpilased (*õpilaste muster*) ning praegused ja tulevased tööandjad / tööturu esindajad (*tööturu muster*).

Analüüsist tuletatud üldised poliitika soovitused on toodud allpool.

- *Neli mustrit kattuvad ja toetavad üksteist. Seetõttu peab poliitika panema võrdset rõhku korraga kõigile neljale mustrile, et saavutada paremaid tulemusi mis tahes kutseharidussüsteemis.*
- *Kõik need edutegurid on tihedalt seotud ja neid ei saa võtta eraldi, kuna see võib kaasa tuua soovimatuid tagajärgi. Soovitud või soovimatute muudatuste tuvastamiseks peab poliitika terves kutseharidussüsteemis sisse seadma sobivad näitajad ja neid pidevalt jälgima.*

Poliitika konkreetsed soovitused

Projekti soovitused on suunatud korraga mitmele riigile, see tähendab, et need ei keskendu ühe konkreetse riigi kutseharidussüsteemile. Järgmised poliitika konkreetsed soovitused kutseharidussüsteemile, mis on üles ehitatud nelja tuvastatud mustri järgi, on olulised mitmele osalevale riigile. Siiski on vajalik läbida

järgmine projekti tulemuste faas, et anda soovitusi, mis on kohandatud konkreetse riigi kutsehariduse ja -koolituse üksikute nõudmistega.

Juhatuse muster

Poliitika koostajad peavad:

- koostama õigusliku raamistiku ja kokkuleppe kõikide kaasatud teenuste vahel: haridus, tööhõive ja kohalikud omavalitsused. See aitab koolidel teha koostööd ja luua võrgustikutöö struktuure kohalike ettevõtetega praktiliseks koolituseks ja/või tööhõiveks pärast kooli lõpetamist;
- edendama koolide tõhusat juhtimist, tagades, et koole toetatakse korralikult kõikehõlmava poliitika väljatöötamisel, kus õpilaste erinevused on normaalne osa hariduskultuurist;
- lubama koolidel rakendada meeskonnatööd, mis hõlmab selgete rollidega mitmekesiste meeskondade loomist;
- sätestama selged koherentsed koolitusviisid koolitõtjatele, et arendada sise- ja välistugiteenustega koostööks vajalikke oskusi.

Kutsehariduse ja koolituse muster

Poliitika koostajad peavad:

- edendama lähenemist, kus pedagoogilised meetodid, materjalid, hindamismeetodid ja eesmärgid on kohandatud individuaalsete vajadustega;
- aitama koolidel muuta turvaliseks õppijakeskseid lähenemisi, lähtudes õppimisprotsessis kasutatavast planeerimisest, eesmärkide määramisest ja õppekava kujundamisest;
- looma raamistiku, mis aitab koolidel sisse seada individuaalsed õppimisprotsessid, mis aitavad välja töötada ja rakendada individuaalseid plaane õppimises, hariduses, koolituses ja üleminekus;
- kehtestama jälgimissüsteemid, mis uurivad koolides rakendatud meetmete tõhusust. See aitab koolidel keskenduda niisuguste hariduslike meetmete arendamisele ja rakendamisele, mis ennetavad või vähendavad väljalangevust, ja uute hariduslike alternatiivide leidmisele õpilastele, kes ei ole rakendust leidnud.
- tagama, et kõiki kutsehariduse ja -koolituse programme ja kursusi vaadatakse pidevalt üle, et sobitada õpilaste oskusi tööturu oskuste nõudmistega.

Õpilaste muster

Poliitika koostajad peavad:

- toetama ja jälgima hariduslikke poliitikaid, et tagada koolides keskendumine õpilaste võimetele;
- pakkuma töötajatele alg- ja jätkukoolituse võimalusi, et õpetajad saaksid seada haridusele lähenemise keskpunkti õpilaste võimed ning näeksid väljakutsete asemel pigem võimalusi. Õpetajad peavad aitama kõikidel õpilastel tunda end kindlamalt;
- tagama selle, et koolid peavad lugu õpilaste soovidest ja ootustest üleminekuprotsessi kõikides etappides.

Tööturu muster

Poliitika koostajad peavad:

- sätestama selged meetmed poliitika tasemel, et koolid saaksid luua paindlikke sidemeid kohalike tööandjatega ja neid säilitada;
- tagama õpilastele ja tööandjatele piisava toetuse üleminekufaasiks haridusest tööhõivesse. Selleks et toetada üleminekut avatud tööturule, peavad pädevad töötajad tagama sihipärased tegevused nii kauaks kui vaja, et tegeleda noorte lõpetajate ja töövõtjate vajadustega.

Lisateave, sh tegevuskava „20 põhitegurit edukaks kutsehariduseks ja -koolituseks” on saadaval kutsehariduse ja -koolituse projekti veebikeskkonnas:

<http://www.european-agency.org/agency-projects/vocational-education-and-training>

ET

<http://www.european-agency.org/disclaimer>